

GYURKÓ LÁSZLÓ

A harmonikás

— A gyerekek pedig az országútra menjenek — adta ki a szót a tanácselnök, mikor félreverték a harangokat.

Megkönnyebbült sóhaj hullott ki az emberekből erre az okos beszédre. Hisz ott majdcsak felszedik őket, ha nem lehet elkerülni a legrosszabbat.

Mert a végzet ott állt a falu lábánál. Amire napok óta készültek dacos elszántsággal, s lidérces remegéssel: az utolsó próba órája elérkezett. A borzalmas elem, a fellázadt Duna vadult haragjában vicsorogva mart bele a töltésekbe, s kitérítette fenyegető torkát, hogy elnyelje a falut.

— A gátra emberek, a gátra! — riogatták a harangok, s minden perc talán a romlást rejtegette.

Így hát, míg a férfiak s az asszonyok a Dunának tartottak, hogy szembe-feszítsék hitüket, s erejüket a pizkosszürke rémmel, ötven kicsi emberpalánta a bécsi országút felé vette az irányt. Négyéves volt a legparányibb, s tíz egy-néhány a legidősebb. A csecsszopókat már délután elvitték a vasútasok.

Nem volt hosszú az út, a sötétben botorkáló lábacskáknak, mégis úgy tetszett, mintha maga lett volna a végtelenség. A magas nyírfák rittak a szélben, s denevérek szárnya suhogott felettük. Álomtól ragacsos szemecskéjük bizalmatlanul hunyorgott a nagy feketeségbe, s kicsi csizmájuk minduntalan megbotlott egy-egy gonosz göröngyben, gyökérben. Máté Misike el is terült, de a nénje csak vonszolta tovább, mielőtt még felfakadhatott volna belőle a sírás. Nem lehetett megállni. Hajtotta őket a parancs és a félelem, s ugyanakkor húzta is vissza a vágy, vissza, az óvó, meleg karok védelmébe. Mentek hát, bár a szívük úgy vert, mint madárfióké a fészekrabló tenyerében.

Még alig hagyták el az utolsó házakat, mikor Dinnyés Ferke lába nekife-szült a földnek, mintha azt mondta volna: egy tapodtat se tovább! A kezecskéje ökölbe görcsösödött, s a szája lebiggyedt.

— Édesanyám! — tört ki belőle a kétségbeesés, s nagy, keserű könnycseppek vándoroltak elő a szeme sarkából. Négyéves csöpp szívének minden árvasága benne jajgatott ebben a szóban. S a kicsiny csapat, mintha csak a jelet várta volna, egyszerűen megtorpant. Itt is, ott is megnedvesedett egy szem, s panaszra görbült egy-egy kicsi száj. Ki tudja, mi lett volna, ha Vargáék Pirosa hírtele-nében le nem kuporodik az elanyátlanodott legényke előtt:

— Jöszte — mosolyodott rá. — Lovacskázzunk!

Ferkében a gyengéd szóra megcsillapodott a keserűség. Egy darabig ugyan még gyanakodva sandított, hogy nem tartja-e bolonddá a lány, de aztán vég-

képp megnyugodott. Két karocskájával átfonta a Piros nyakát, s könnyektől maszatos pofikáját befúrta a vállába.

— Gyi te! — csattant rá most már parancsolóan a kétlábú paripára. Így ballagtak hát tovább, elől Piros a lovasával, mögöttük a gyerekhad.

Ahogy kiértek a nyárfásból, már látszott az út, s rajta a gát felé kigyózó járművek hosszú sora. Fényszórójuk belehasított a sötétbe, s dübörgésük felrázta a csendet. Jöttek, véget nem érő, számlálhatatlan seregben. Alig, hogy az egyik mögött összeborult az éjszaka, máris felszakította újra a másik fénye.

A gyerkőcökről egyszeriben lefoszlott a félsz. Mit számított most gyöker, göröngy! Fel-fel bukva, egymást taszigálva igyekeztek előre, csakhogy minél hamarabb láthassák közvetlen közlről ezt a szépséges csudát.

Az árokparton telepedtek meg, onnan bámultak nem csappanó örömmel. Különösen a dömperek voltak kedvükre valók, amik úgy kúsztak tova hatalmas puttonyukkal, mint egy-egy óriás csigabiga.

— Autü! — tárta ki Ferke feléjük karját, mintha magához akarná csalogatni őket.

— Nem autó ez, te — feszítette ellene nyolcéves tapasztalatát Bognár Jani — dömper!

Ferkére nem volt sok hatással ez a szakértelem.

— Négy kereke van — védte az igazát Ferke, s a maga részéről le is zárta a vitát.

Lassan azonban csendesült a gépek szakadatlan áradása. Mind ritkábban, s ritkábban fúrta át lámpájuk a sötétet, majd egészen elmaradtak. Már csak egy-egy magányos gyalogos kopogott végig sietve az úton. A szél is feltámadt újra, s megborzolta az eperfák lombját. Éjjel felé egy parasztszekér zörgött el Győr felé, azután végképp lehullott a környékre a csend.

A kicsinyek egy darabig még próbálkoztak a beszéddel, de a szavak is elhervadtak a nagy sötétben. A ríogató magány átölelte őket, s az álomnak sem akaródzott leragasztani fáradt szemecskéjüket. A haragos szél meg csak zörgette az ágakat, s azok nyögtek, egyre panaszosabban.

— Félek! — bukott ki Ferkéből a szó, s odahullott a Piros ölébe.

A lány átölelte a remegő kicsi vállát.

— Te számárka — duruzsolta csitítóan, bár az ő szívét is markolászta valami. Egymáshoz simultak hát riadtan, úgy lesték, hogy forduljon a sorsuk.

Ekkor látta meg Piroska, hogy valaki áll az úton, s őket kémleli. Erre úgy kezdett kalapálni benne a félsz, hogy a foga is összeverődött. Szeretett volna összekucorodni, olyan kicsinyre, hogy eltűnhessen a fűszálak között, s csak szorította a Ferke kezét, mintha attól várna bátorítást. A szorításra a legényke szeme is odacsodálkozott az útra, s egyszeriben kerekre nyílt a rémülettől. Már a többiek is figyelőbe vették a fekete embert, s ahogy az megindult feléjük, csak bújtak összebb, mint koszos malackák az ölben.

Az ember akkorra már leért a töltés aljába. Néhány lépésre tőlük megállott egy cseppnyit, s vizsgálta őket erősen. Aztán mintha megérezte volna a nagy riadalmat, rájuk szólt, hogy csillapodjanak:

— Nye bojsza ...

Ahogy még néhányat lépett, a holdsugár is rája telepedett, s most látták csak, hogy nem is fekete. Gyerekember volt még szinte, húszon alig túl. Ővig piszkolta a sár, mintha mocsárból húzták volna. A zubbonya elhasadt, s a kezén piszkos kötés világlott. Fiatal arcát mély redőkbe szedte a fáradság, s az egyik lábát húzta egy kicsinyt.

— Nyem félni — tördelte most már magyarul is a szót, s mosolygott hozzá, csak úgy, mint az elébb. Beleketort az iszákjába, s egy fényes kicsi szerzőt halászott elő.

— Muzika — magyarázta vidáman, ahogy letelepedett közbük. Szájához illesztette a harmonikát, s alighogy az első dallamot előcsalogatta a parányi jószágból, megrebbent az apróhad. A muzsika egyszerre lesímogatta szívükről a félelmet és az árvaságot. A riadt szemekben az öröm vert tanyát, s mind közelebb húzódtak a katonához. Szálltak a dalok egymást követve, s ki tudja meddig fújta a legény, míg végül csak meg kellett állapodnia, hogy szusszanthasson egyet.

De most már nem volt megállás.

— Még! — villant fel a Ferke szeme.

— Még! — könyörögte Piros, s Máté Misi szava is megeredt.

— Méd! — mondta követelve, s apró tenyerével a combjára csapott, úgy, hogy a katona arcára egyszeriben rászökkenet megit a mosoly.

Fújta hát tovább, megállás nélkül, Piros meg odadöntötte szösze fejét a vállához, vékonyka hangján bele-bele kéredezett ő is egy-egy ismerős nőtába. Csattogott a kicsi szerszám, mint a fülemüle, s csak úgy pattogtak belőle a hangok. Csak, mikor már a lélekzete is fogytán volt a katonának, s a keze is lankadt, akkor tért át a csendesebb dalokra. De akkorára az apró népség szemét is csókolgatni kezdte az álom. Egy-egy hantot görgetve fejük alá párnának, békésen szuszogtak már a kicsinyek. Végül a Piros feje is lecsuklott a katona ölébe, s az még igazított is rajta, hogy puhábban essék a fekvés.

A szél közben elcsendesült. Az ég komor boltozatán ragyogtak a csillagok parányi drágakövei, s a holdsugár ezüstös hálót bogazott a fák sötét koronájára. Mintha a természet bocsánatot akarna kérni azért, amit vétett, úgy borította rá a földre ezt a csodaszép éjszakát. A tücskök cirpelték, s a békák kvartyogó kórusa kontrázott nekik halkan a messzeségből. A harmonikás meg csak fújta szakadatlan, s a muzsika összefonódott a holdsugárral, s rátelepedett az eperfák ágára és az emberek szívére.

S a falu népe, ahogy megtért a gátról, ötven apró alvó lelket lelt a bécsi országút tövében, meg egy katonát. A katona gyerekember volt még szinte, alig húszon túl. Ővig piszkolta a sár, mintha mocsárból húzták volna ki. A zubbonya elhasadt, s a kezén, a fehér kötésen átütött már a vér. Fiatal arcát mély redőkbe szedte a fáradság, s a szeme tája vöröslött, de csak fújta, fújta rendületlen a kelő hajnal aranyában a kicsi harmonikát.